

WPLYW TERMINÓW SADZENIA I PODKIEŁKOWANIA ZIEMNIAKÓW
NA PŁON BULW ODMIAN ABA, BRYZA I LIWIA

Józef Pawlak

Katedra Szczegółowej Uprawy Roślin AR w Szczecinie

Termin sadzenia jest jednym z ważniejszych elementów agrotechniki ziemniaka, od którego w dużym stopniu zależy wysokość plonu. Według Roztropowicz i Wardzyńskiej [1] wysadzanie ziemniaków w końcu trzeciej dekady maja może wywołać obniżkę plonu bulw dochodzącą do 8-10 t z ha. Jak podaje Okulicz [3], przy opóźnionych terminach sadzenia ziemniaków, wyłącza się z produkcji najkorzystniejszy okres długiego i zwykle słonecznego dnia i traci w ten sposób ciepło potrzebne do wytworzenia plonu.

Zadaniem plantatora jest więc stosowanie takich zabiegów agrotechnicznych, aby rośliny wchodziły w sprzyjające warunki wzrostu z wykształconymi organami wegetatywnymi. Celowi temu służy, m.in. właściwy termin sadzenia, jak i stosowanie zabiegu podkiełkowania. Według Roztropowicz i Wardzyńskiej [1] oraz Malec [2] w przeciętnych warunkach wilgotnościowych podkiełkowanie równoważy w przybliżeniu 14-dniowe opóźnienie terminu sadzenia. Efekt zabiegu podkiełkowania jest uzależniony od odmiany, sposobu podkiełkowania i przebiegu warunków atmosferycznych w okresie wegetacji [4].

WARUNKI I METODYKA

W celu określenia, która z badanych odmian reaguje największą obniżką plonu bulw i zawartości skrobi na opóźnienie terminu sadzenia oraz czy i w jakim stopniu zabieg podkiełkowania łagodził ujemny wpływ opóźnionego sadzenia, przeprowadzono w latach 1978-1980 na terenie RZD Lipki (woj. szczecińskie) doświadczenie

polcowe metodą losowanych podbloków z uwzględnieniem następujących czynników:

- I terminy sadzenia - 1) - 20 04; 2) - 4 05; 3) - 18 05; 4) - 31 05;

- II - odmiany Aba, Bryza, Liwia,

- III - rodzaj sadzeniaków - podkiewkowane i nie podkiewkowane. Z wymienionych odmian Aba jest odmianą średnio wczesną - ogólnoużytkową; Bryza należy do odmian średnio późnych - jadalnych, a Liwia do odmian późnych - jadalnych. Doświadczenie przeprowadzono na glebie kompleksu żytniego, dobrego o odczynie słabo kwaśnym (pH 6,3). Zawartość przyswajalnego fosforu i potasu w poziomie akumulacyjnym była w poszczególnych latach podobna i wynosiła średnio 28 mg P_2O_5 i 9 mg K_2O na 100 g gleby.

Przedplonem dla ziemniaków we wszystkich latach badań było żyto. Na wszystkich obiektach zastosowano jednolite nawożenie organiczne w postaci obornika 30 t/ha wywiezionego i zaoranego jesienią, oraz mineralne w następujących ilościach i formach: N - 60 kg/ha - saletry amonowej, P_2O_5 - 80 kg/ha superfosfatu potrójnego, K_2O - 120 kg/ha - soli potasowej. Uzyskane wyniki opracowano statystycznie za pomocą półprzedziałów Tukey'a.

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Otrzymane wyniki badań wykazały, że w warunkach glebowo-klimatycznych RZD Lipki, leżącego w IV krainie rolniczo-klimatycznej (Pyrzycko-Goleniowskiej), największe plony bulw uzyskano sadząc ziemniaki w I dekadzie maja, najmniejsze zaś w III dekadzie maja (tab. 1). Można stąd wnioskować, że pierwszy termin sadzenia był zbyt wczesny, drugi - optymalny, trzeci - opóźniony, czwarty natomiast za późny. Przeciętnie w odniesieniu do poszczególnych lat badań i odmian ziemniaków opóźnienie terminu sadzenia, w stosunku do pierwszego terminu, powodowało: w drugim terminie sadzenia wzrost plonu o 1,7 t z ha, w trzecim spadek plonu bulw o 3,1 t z ha, a w czwartym spadek plonu bulw o 9,8 t z ha (tab. 1). Wsadzanie ziemniaków w końcu drugiej i trzeciej dekady maja spowodowało największy spadek plonu bulw odmiany Liwia, a najmniejszy odmiany Aba (tab. 1). Należy jednak zaznaczyć, że we wszystkich terminach najlepiej plonowała późna odmiana Liwia, najgorzej zaś średnio wczesna odmiana Aba (tab. 1). W latach 1978

T a b e l a 1

Wpływ terminów sadzenia na plon bulw (t z ha)
i w liczbach względnych (1 termin = 100%)
Średnie z lat 1978-1980

Odmiana	Rodzaj sadzenia-	Terminy sadzenia				Średnia dla N i P	Średnia ogólna
		20.04	4.05	18.05	31.05		
Aba	N	29,7 100	33,7 113	28,8 97	26,6 90	29,7 -	30,7
	P	33,9 100	34,7 102	31,0 91	27,1 80	31,8 -	
Bryza	N	38,5 100	40,3 105	37,0 96	27,4 71	35,8 -	36,9
	P	40,4 100	44,6 110	36,8 91	29,7 74	37,8 -	
Liwia	N	42,7 100	42,5 100	39,2 92	28,2 66	38,1 -	39,6
	P	45,5 100	45,7 100	39,8 87	32,8 72	40,9 -	
Średnia	N	37,0 100	38,8 105	35,0 95	27,4 74	34,5 -	-
	P	40,0 100	41,7 104	35,9 90	29,9 75	36,8 -	
Średnia dla terminów		38,5 100	40,2 104	35,4 92	28,7 75	- -	-

N - Nie podkiełkowane, P - podkiełkowane.

NIR_{0,05} dla: terminu sadzenia I - 2,5,
odmian II - 1,6,
interakcji I × II - 3,3,
podkiełkowania III - 0,7.

i 1979 stwierdzono istotną zniżkę plonu w czwartym terminie sadzenia, natomiast w 1980 r. już w trzecim terminie sadzenia, co ilustruje tabela 2.

Zabieg podkiełkowania wywarł dodatni wpływ na wysokość plonu badanych odmian i to we wszystkich terminach sadzenia. Średnia wyżka plonu bulw uzyskana pod wpływem zabiegu podkiełkowania wynosiła 2,3 t/ha (tab. 1). Największą wyżkę plonu pod wpływem zabiegu podkiełkowania uzyskano u późnej odmiany Liwia (+2,8 t z ha) najmniejszą zaś u odmiany średnio wczesnej (+2,1 t z ha). Jak

T a b e l a 2

Wpływ terminu sadzenia na plon bulw w latach badań

Rok	Miano	Termin sadzenia				Średnia z lat
		1	2	3	4	
1978	t z ha	33,5	35,1	31,1	28,2	32,0
	%	100	105	93	84	
1979	t z ha	43,4	45,6	42,6	34,7	41,6
	%	100	105	98	80	
1980	t z ha	38,5	40,0	32,5	23,1	33,5
	%	100	104	84	60	
Średnia t z ha		38,5	40,2	35,4	28,7	35,7
Terminy %		100	104	92	75	

NIR_{0,05} dla: terminu sadzenia 2,5.

Lata x termin sadzenia - istotne.

NIR₁₉₇₈ - 6,4   NIR₁₉₇₉ - 5,5   NIR₁₉₈₀ - 3,4.

T a b e l a 3

Wpływ terminów sadzenia na zawartość skrobi (%)
Średnia z lat 1978-1980

Odmiana	Rodzaj sadzenia-ków	Terminy sadzenia				Średnia dla N i P	Średnia dla odmian i sadzenia
		20 04	4 05	18 05	31 05		
Aba	N	13,7	13,6	13,6	13,2	13,5	13,6
	P	13,9	13,9	13,8	13,4	13,7	
Bryza	N	13,8	13,7	13,2	13,2	13,5	13,4
	P	13,9	13,5	12,8	13,0	13,3	
Liwia	N	15,5	15,2	14,8	14,0	14,9	14,9
	P	15,4	15,3	14,8	14,3	15,0	
Średnie	N	14,3	14,2	13,9	13,5	-	-
	P	14,4	14,2	13,8	13,6	-	-
Średnia dla terminów		14,4	14,2	13,8	13,5	-	-

N - Nie podkiełkowane, P - podkiełkowane.

NIR_{0,05} dla: terminów

I - 0,4,
II - 0,2,
podkiełkowania III - nieistotne,
interakcja I x II - 0,5
interakcja II x III - 0,2.

T a b e l a 4

Wpływ terminu sadzenia na plon skrobi (t z ha)

Odmiana	Miano	Termin sadzenia				Średnie dla odmian
		1	2	3	4	
Aba	t z ha	4,42	4,71	4,13	3,60	4,22
	%	100	107	93	81	
Bryza	t z ha	5,56	5,84	4,98	3,77	5,02
	%	100	105	88	68	
Liwia	t z ha	6,85	6,81	5,92	4,36	5,99
	%	100	99	86	64	
Średnia dla terminów	t z ha	5,61	5,79	5,01	3,91	5,08
	%	100	103	89	70	

stwierdza Sowa [4], lepszy efekt zabiegu podkiełkowania u odmian późnych, w porównaniu z wczesnymi, wykazali również inni autorzy.

Przeciętne obniżki plonu bulw w 4 terminie, w wartościach względnych dla sadzeniaków nie podkiełkowanych wynoszą 26%, a podkiełkowanych 19%, w stosunku do 1 terminu sadzenia sadzeniaków nie podkiełkowanych (tab. 1). Mniej jednoznaczny wpływ tego zabiegu uwidocznił się przy zawartości skrobi w bulwach, co ilustrują tabele 3 i 4.

Badane odmiany istotnie różniły się pod względem zawartości skrobi. Największa zawartość skrobi wystąpiła u odmiany Liwia (średnio 14,9%), natomiast odmiany Aba i Bryza wykazywały podobną zawartość skrobi (analogicznie 13,6 i 13,4%). W zależności od terminu sadzenia wystąpiły istotne obniżki zawartości skrobi u odmiany Aba w 4 terminie sadzenia, u pozostałych już w trzecim terminie sadzenia.

Największy spadek zawartości skrobi w miarę opóźnienia terminu sadzenia wystąpił u późnej odmiany Liwia, najmniejszy zaś (3-krotnie mniejszy) u średnio wczesnej odmiany Aba (tab. 3). Największy plon skrobi otrzymano w drugim terminie sadzenia. Jedynie u odmiany Liwia plon skrobi w pierwszych dwóch terminach był podobny. Opóźnienie terminu sadzenia do końca maja powodowało 2-5% większe obniżki plonu skrobi niż plonu bulw (tab. 4).

WNIOSKI

1. Dla rejonu RZD Lipki k. Stargardu Szczecińskiego optymalny termin sadzenia przypadł na pierwszą dekadę maja.

2. Opóźnienie sadzenia ziemniaków do końca drugiej i trzeciej dekady maja powodowało istotne obniżki plonu bulw u wszystkich badanych odmian.

3. Spośród badanych odmian największa obniżka plonu bulw przy opóźnieniu terminu sadzenia wystąpiła u odmiany Liwia, najmniejsza zaś u odmiany Aba.

4. Opóźnienie terminu sadzenia zmniejszyło zawartość skrobi u badanych odmian, zwłaszcza u Liwii.

5. Zabieg podkiełkowania zmniejszył ujemne skutki opóźnionego sadzenia ziemniaków. Średnia zwyżka plonu bulw pod wpływem zabiegu podkiełkowania wynosiła 2,3 t/ha.

LITERATURA

1. Roztropowicz S., Wardzyńska H.: Ziem. IV Sesja Nauk., Warszawa 1971.
2. Malec K.: Nowe Rol., 5, 7-8, 1974.
3. Okulicz M.: Nowe Rol., 9, 10-12, 1979.
4. Sowa G.: Biul. I. Ziem., 20, 1977.

Ю. Павляк

ВЛИЯНИЕ СРОКОВ ПОСАДКИ И ПРОРАЩИВАНИЯ КАРТОФЕЛЯ
НА УРОЖАЙ КЛУБНЕЙ У СОРТОВ АБО, БРЫЗА И ЛИВИЯ

Р е з ю м е

Соответствующий опыт с тремя сортами картофеля: Аба, Брыза и Ливия, при непроращивании и проращивании саженцев с учетом четырех сроков посадки проводился в период 1971-1980 гг. Полученные результаты показали снижение урожая картофеля на 6-10% в случае посадки в конце второй декады мая и на 5-31% в случае посадки в конце третьей декады мая. Проращивание саженцев повышало средний урожай клубней на 2,3 т с гектара.

J. Pawlak

EFFECT OF PLANTING DATES AND GERMINATION OF POTATOES
ON THE YIELD OF THE ABA, BRYZA AND LIWIA VARIETIES

S u m m a r y

The respective experiment with three potato varieties: ABA, Bryza and Liwia, with non-germinated and germinated seeds, at four planting times, was carried out in 1978-1980. The results obtained proved a decrease of the potato yield by 6-10% at the planting date after May 21 and by 15-31% at the planting date at the end of May. Germination of seeds contributed to a mean tuber yield increase by 2.3 t from hectare.